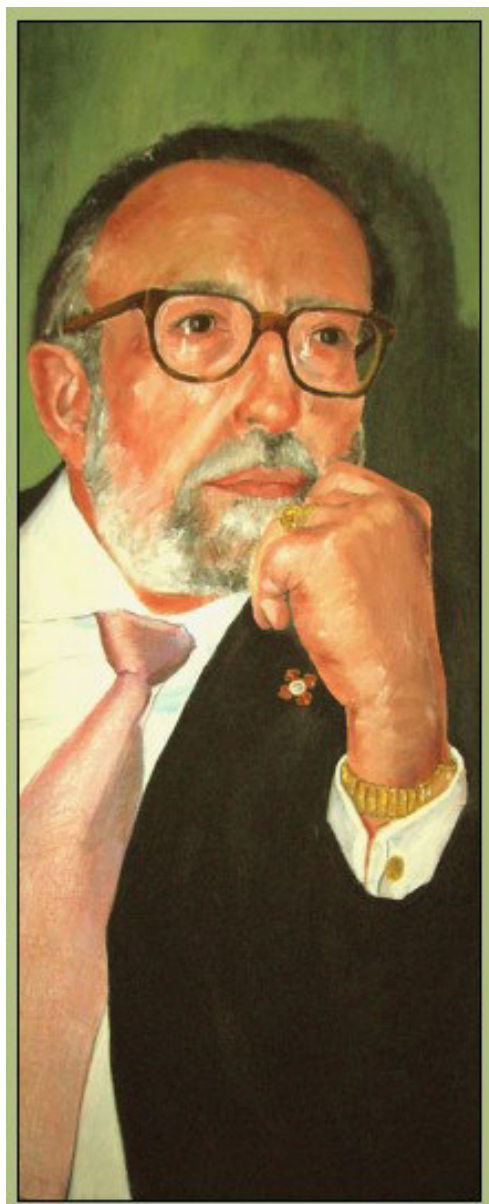

ELS PASCUAL

*Per Pere Pascual i de Sans
i
Àngels Pascual i Pellicer*

La fotografia de la portada del llibre correspon a un quadre de Pere Pascual i de Sans, pintat a l'oli l'any 2007 per Àngels Pascual i Pellicer, coautora del llibre, i que en l'actualitat és propietat i es troba al “Centro de Ciencias de Benasque Pedro Pascual”.

La correcció, muntatge i formatat del llibre ha estat feta per Mercè Pascual i Pellicer.

Quan fa dos anys vàrem començar a escriure aquestes notes, ho vàrem fer pensant en la il·lusió que us faria a tots, la mateixa que ens feia a nosaltres.

La idea era fer una recopilació-selecció de la documentació que teníem sobre cadascun dels nostres avantpassats. Els criteris que vàrem utilitzar van ser dos. Primer vàrem intentar donar, quan podíem, una informació bàsica (naixement, bateig, casament i mort) sobre la persona. Si a més teníem altres papers oficials o personals, intentàvem donar una idea de la vida de la persona dins d'un context politicosocial.

No sempre va ser una feina fàcil. La primera dificultat és aquella que ens planteja el pas del temps (resulta complicat investigar la vida d'algú que va viure fa cinc-cents anys) o les cremes d'Esglésies (en què es van perdre els llibres de bateig, casaments i defunció) o, fins i tot, l'analfabetisme de molts dels nostres avantpassats (ja que això ens deixa com a única referència els papers oficials).

Potser la dificultat més gran ens la plantegen aquells que vàrem conèixer. Encara que d'ells tenim una documentació molt més extensa, sabem que és molt més allò que no posem. Això, però, és inevitable, ja que només podem basar-nos en els documents que posseïm: podem explicar una anècdota, mai donar una visió humana de la persona.

Finalment, només volem recordar que una obra com aquesta no té fi; així que, poc a poc i a través dels anys, haurem d'afegir o canviar coses per poder-ho tenir sempre actualitzat. Amb això també vosaltres podeu ajudar. Qualsevol dada que sabeu dels nostres parents ens pot ser útil.

Esperem que us agradi.

Barcelona, 16 de desembre de 1995

Pere Pascual i de Sans
Àngels Pascual i Pellicer

Com s'ha dit més amunt, el llibre original es va regalar als fills, germans i cosins de Pere Pascual al 1995. Des de llavors, els autors van ampliar el contingut de les famílies i van recopilar dades noves, com per exemple els Alt-Urgell, Ansures, Aquitània, Aragó, Arós, Barcelona-Vescomptes, Barcelona, Berga, Besalú, Besiers, Bigorra, Bru, Bruniquer, ... i moltes més. Varen fer les esmenes adients i afegits a les dades i l'esquema de l'arbre genealògic. Varen crear un context històric des de l'any 820 fins el 16-04-2004, amb la Sessió d'Investidura de José Luís Rodríguez Zapatero. També, un Històric dels documents de la família Sans, on és varen transcriure totes les escriptures, herències, comunions, retalls de premsa, naixements, casaments, òbits, comptes de compres, censos, cartes personals, etc., tot el que es va anar recopilant durant molt de temps i va passar de pares a fills. A més, d'un capítol amb documents varis de Josep Pascual i Vila, un índex onomàstic i una bibliografia. Per acabar, varen demanar a la família fotografies dels avantpassats, les van triar i en van fer una base de dades digital. Entre els documents es varen trobar, ja transcrits, una excursió a Guadalupe de Josep Pascual i Vila (1932), cartes de Josep Pascual i Vila a la seva esposa durant la guerra (1938) i cartes de Salvador Pascual i Vila al seu germà Josep (1948-1957).

Pere Pascual i de Sans va morir el 29-10-2006 sense haver-ho acabat d'enllestir. Abans però va encarregar als seus fills que repassessin el que ja estava muntat i introduïssin totes les noves dades i les fotografies de que es disposava, també els va demanar que no el fessin públic abans de passats 10 anys de la seva mort. Fins ara hem estat endreçant i preparant el llibre per a la seva edició, també hem afegit les nostres dades i les dels cosins, i les dels nets corresponents. Els seus germans, cosins, col·legues, deixebles i amics, ... també han col·laborat aportant més documentació, fotografies i aclariments.

Cal dir que Pere Pascual i de Sans (1) va escriure un primer llibre amb la branca de la seva esposa, Eulàlia Pellicer i Ibran (0), que porta el títol de "Els Pellicer, una família de Ripoll". Durant la segona meitat del segle XIX, l'historiador Josep Maria Pellicer i Pagès va dedicar moltes hores a l'estudi de la història de la seva família i la deixà manuscrita en un llibre que ell titulà "Libro de Oro de los Pelliceres de Dou y Pagès. 1554 a 1892", on es donen moltes notícies de la seva família. Pere Pascual i de Sans creia que eren totalment de fiar les dades que hi han, potser no tant la interpretació dels fets, ja que, com es veu en el llibre, pretenia demostrar la noblesa de la seva família. Aquest llibre el refereix com [PE1892] i avui dia el té la Família Pellicer. Aquest mateix historiador va escriure la primera història de Santa Maria de Ripoll [PE1888]. Pere Pascual va reprendre l'estudi i el va ampliar i actualitzar.

Demanem disculpes per les errades ortogràfiques, gramaticals i sintaxis.

Com ell deia "només volem recordar que una obra com aquesta no té fi; així que, poc a poc i a través dels anys, haurem d'afegir o canviar coses per poder-ho tenir sempre actualitzat".

Barcelona, 30 de març de 2025

Isabel, Mercè, Oriol, Àngels i Jordi Pascual i Pellicer

ÍNDIX GENERAL

Presentació i pròleg	00 - p. 001 - 0022
Capítol 1. Les Famílies	01 - p. 001 - 0862
Capítol 2. Arbre Genealògic	02 - p. 001 - 0285
Capítol 3. Context Històric General	03 - p. 001 - 0107
Capítol 4. Històric Documents Família Sans	04 - p. 001 - 5679
Capítol 5. Resum Onomàstic dels Sans amb Documents	05 - p. 001 - 1359
Capítol 6. Documents varis Josep Pascual i Vila (1912-1964) ..	06 - p. 001 - 0077
Capítol 7. Índex Onomàstic	07 - p. 001 - 1044
Capítol 8. Bibliografia	08 - p. 001 - 0025
Annex 1. Recull Fotogràfic	A1 - p. 001 - 0231
Annex 2. Excursió Guadalupe de Josep Pascual i Vila, 1932 .	A2 - p. 001 - 0002
Annex 3. Cartes de Josep Pascual i Vila a la seva Esposa durant la Guerra, 1938	A3 - p. 001 - 0006
Annex 4. Cartes de Salvador a Josep Pascual i Vila (1948- 1957)	A4 - p. 001 - 0373

Nota: Per tractar-se d'un llibre molt gran, en total 10.085 fulls, cadascun dels capítols i annexos s'han editat per separat, cadascun d'ells amb el seu propi sub-índex i numeració.

PRÒLEG

1.- Noms i Cognoms

Pels noms hem fet servir el nom modern que més s'assembla al que s'utilitzava en els escrits originals, així Steve l'hem escrit Esteve.

No hi han grans problemes amb els cognoms en els temps moderns, si bé l'ús de la preposició "de" és molt arbitrària, així el nostre besavi signava quasi bé sempre Marià Sans i no Marià de Sans. Cal recordar que les dones al casar-se adoptaven com a primer cognom el del marit, si bé freqüentment feien servir el seu en segon lloc. Així Anna Calopa, al casar-se amb Esteve Gilabert Bruniquer, signa Anna Bruniquer i Calopa o, simplement Anna Bruniquer. Tinguem en compte que encara en el segle XVI en els llinatges castellans, existeix la lliure decisió d'adoptar qualsevol cognom dels avantpassats i en l'ordre que més plagui als pares de l'usuari. La persona interessada en l'antroponímia catalana pot consultar [MO1991]. Nosaltres hem procedit de la següent manera: Al comte de Barcelona Berenguer Ramon I "el Corbat" li hem donat els noms i cognoms Berenguer Ramon I "el Corbat" de Barcelona i de Carcassona, doncs tan ell com el seu pare tenien com a títol més important el de comte de Barcelona (era fill de Ramon Borrell I) i la seva mare era Ermessenda, filla del comte de Carcassona Roger I. Evidentment fills d'un mateix matrimoni podien tenir el primer cognom diferent ja que heretaven algun altre títol dels seus pares. També solia passar que tots o alguns dels fills de l'hereva d'una propietat important prenguessin el cognom matern. Així, per exemple, l'hereva Anglantina de Montrodon i de Tondonyà, es casà amb segones noces amb Pere Gabriel Colomer vers l'any 1440 i el segon fill va prendre el cognom de Montrodon.

2.- Numeració

A cadascun dels nostres avantpassats els hem assignat un nombre escrit en el sistema binari. El zero correspon a les dones i l'un als homes. Així, Pere Pascual i de Sans té el número (1), la seva mare, Montserrat de Sans i Coret, el (10) i el seu pare, Josep Pascual i Vila, el (11). Els avis materns són Josepa Coret i Lligoña (100) i Ramon de Sans i Tord (101) i els paterns Gertrudis Vila i Ribas (110) i Pere Pascual i Tayeda (011).

3.- Monedes

El sistema monetari espanyol modern té l'origen en la llei promulgada el 19-10-1868, reformada per la del 26-12-1899 [TO1915]. Es fixà que el "**Doblón de 100**" o moneda de 100 **pessetes** tingui un pes de 32,25806 grams i que la seva llei sigui de 900 parts d'or i 100 de coure. A més a més, s'estableix que el preu de l'or és 15,5 vegades el de la plata.

A Catalunya, des d'aproximadament el segle X fins al segle XIX, es feien servir monedes de compte, es a dir monedes imaginàries, tals com la **lliura**, el **sou** i el **diner barceloní**:

1 lliura = 20 sous; 1 sou = 12 diners

En introduir-se la pesseta l'equivalència fou fixada en:

- 1 lliura = $8/3$ pessetes = 2,666666... pessetes
- 1 sou = $2/15$ pessetes = 0,133333... pessetes
- 1 diner = $1/90$ pessetes = 0,011111... pessetes

que eren, en molt, les més corrents. A més a més, es feien servir:

- 1 **Ral català de plata** = 3 sous = 0,4 pessetes
- 1 **Ral català d'ardit** = 2 sous = 0,266666... pessetes
- 1 **Maravedís català o de malla** = $1/2$ diner = 0,005555... pessetes
- 1 **Morabatí** = 9 sous = 1,2 pessetes

A Aragó es feien servir com a monedes de compte les **lliures, sous i diners jaquesos**:

- 1 lliura jaquesa = 20 sous jaquesos; 1 sou jaqués = 16 diners jaquesos
- 1 lliura = $1/0,2125$ pessetes = 4,705882... pessetes

així com el **maravedís de velló**:

- 1 maravedís de velló = $1/2$ diner jaqués = 0,007352... pessetes

A Catalunya, també es feren servir altres monedes, el valor de les quals depèn, lleugerament, de l'any d'emissió; les principals eren:

- 1 Dobló de vuit escuts (unça d'or) = 80 pessetes
- 1 Dobló de quatre escuts (mitja unça) = 40 pessetes
- 1 Dobló de dos escuts (dobla) = 20 pessetes
- 1 Escut d'or = 10 pessetes
- 1 Escut de billó = 2,50 pessetes

També s'utilitzaven en el segle passat:

- 1 Ral = $1/10$ escuts de billó = 0,25 pessetes
- 1 Cèntim d'escut = $1/100$ escuts = 0,025 pessetes
- 1 Milionèsima d'escut = $1/1000$ escuts = 0,0025 pessetes

Es impossible donar el nom i les equivalències de totes les monedes que es feien servir i ens limitarem a donar el nom i l'equivalència de les més usuals:

- 1 Florí d'Aragó = 8,691 pessetes
- 1 Ducat = 12,897 pessetes

També hi havia el croat que abans de 1453 equivalia a 15 diners, i després va passar a valer 18 diners.

4.- Preus

Un problema complicat és el del valor real de les monedes. Avui dia som conscients del fenomen de la inflació continuada dels preus, típic del segle XX. Abans també els preus pujaven lentament o pujaven i baixaven segons com fossin les collites. D'altra banda molts dels objectes que comprem avui dia no existien i la importància relativa per a la vida dels que existien era molt diferent d'ara. No conec cap estudi ben fet i em limitaré a algunes mostres:

1202 - Llegats al monestir de Santa Maria de Valldonzella [PA1972]: Asbert d'Apierola llegà, l'any 1202, 20 sous. Bernat Guillem d'Esplugues llegà, l'any 1203, 2 sous; Bernat Ferrer llegà, l'any 1212, 12 diners; Arnau prevere llegà, l'any 1213, 12 sous.

- 1203 - El rei Pere I el Catòlic deu 900 sous a Guillem de Montrodon, com aquest ho diu en el seu testament en entrar a l'ordre del Temple [PL1993].
- 1259 - Ramon de Xammar va vendre el castell de Castellterçol a l'abat de l'Estany per 20.000 sous, més 2.000 sous cada any fins a la seva mort [PL1991].
- 1263 - Jaume I "El Conqueridor" presideix la col·locació de la primera pedra del nou cenobi cistercenc de Valldonzella i concedeix al monestir 2.000 sous com a primer donatiu i 50 doblons d'or anuals durant 25 anys. En el seu testament de 1276 aquest benefactor insigne fa un llegat de 300 morabatins.
- 1266 - Un treballador no qualificat podia guanyar 47 sous de Barcelona anuals. Un artesà podia guanyar 70 sous a més de la manutenció i d'alguna cosa per les despeses. Una persona sola podia viure amb uns 100 sous anuals. Els esclaus valien de 375 fins a 125 sous, en els 17 casos estudiats, amb una mitjana de 225 sous. La mitjana del preu d'un ase era de 40 sous, el dels muls 94 sous i el dels cavalls 500 sous [EM1959].
- 1268 - Noranta-dos ballesters musulmans serviren al príncep Pere per 4 diners de Barcelona diaris cadascun [BU2003].
- 1273 - El preu de 1000 maons era de 20 sous [BA1983].
- 1276 - Una guarnició de 15 homes d'un castell rebia 150 sous per cap anuals, mentre que a la guarnició d'un altre castell se li pagaven 360 sous per cap. [BU2003]
- 1283 - Una sarraïna cedeix com a minyona la seva filla Dulcia a un jueu molt ric de Cervera, Abraham Astruch. La seva mare diu en el contracte "*...ella us promet portar-se amb vós bé i finalment i fer tot allò que sigui obligació de fer una serventa, del dia d'avui fins d'aquí a un any*"... "*I jo, Abraham Astruch, prometo donar-li per sou una túnica de panyo de Lleida, i una camisa i una cota d'estopa, una cana de lenç saverans i calçat i 10 sous*".
- 1296 - A Sta. Coloma de Queralt el preu d'una mula és de 100 a 200 sous i d'un esclau de 200 a 220.
- 1309 - Romeu de Corbera rep 1.300 sous per la pèrdua d'una euga de pel baix obscur en la campanya de Granada [RI1987].
- 1319 - En acabar el procés dels templers catalans, les pensions que se'ls assignaren oscil·laven entre 500 i 8.000 sous/any. Els sergents, en general, percebien 500 sous, mentre que els capellans en rebien 600. Els cavallers rebien, en general, de 1.400 a 3.000 sous i, als màxims responsables, hom els assignà unes pensions que anaven entre 4.000 i 8.000 sous. Aquesta darrera quantitat la percebia només un frare, Dalmau de Rocabertí, germà de l'arquebisbe de Tarragona, Bernat de Rocabertí [SA1991].
- 1320 - En el període comprès entre 1320 i 1350, els preus de les peces de terra al Maresme oscil·len entre 30 i 100 sous [CU1988a].
- 1336 - Sou anual del notari que era escrivà del Consell: 15 lliures. [BR1912].
- 1343 - En [PL1983] dona els preus a l'engròs de les espècies en lliures per carga (una carga de Barcelona són 124,8 Kg.).

Pebre	65 l. 10 s.	a 68 l.	= 1,40 – 1,45 pta./Kg
Canyella	75 l.	a 91 l.	= 1,60 – 1,94 pta./Kg
Gingebre	48 l.	a 56 l.	= 1,03 – 1,20 pta./Kg
Girofle	493 l. 5 s. 10 d.	=	10,54 pta./Kg
Flor de Canyella	181 l. 9 s. 10 d.	=	3,89 pta./Kg
Bòrax	600 l. 19 s. 10 d.	=	12,84 pta./Kg
Sucre	17 l.	a 38 l.	= 0,36 – 0,81 pta./Kg

1350 - Els sous anuals de diferents càrrecs a la ciutat de Barcelona eren [BR1912]:

Conseller	60 l.
Advocat	60 l.
Racional	25 l.
Escrivà del Consell	50 l.
Escrivà de Racional	25 l.
Clavari	50 l.
Síndic	30 l.
Veguer	25 l.
Trompeta	12 l.
Consol de Mar	40 l.

1361 - El monestir de Pedralbes comprà per 34 l. una esclava sarraïna de 18 anys [AN1897].

1364 - La cera per la capella ardent de l'Infant D. Alfons costà 9 l. 19 s. 3 d. [BR1912].

1377 - Mossèn Joan Pagès, mestre en arts que llegia a Barcelona, cobrava 40 lliures/any [BR1912].

1382 - Els correus dels Consellers rebien 2 sous per dia a Barcelona i 3 sous si sortien de la ciutat. Per Nadal els hi feien un vestit que costava 5 lliures [BR1912].

1387 - Aquest any la Casa o Domus de Cabrera amb tots els masos i terres fou venut per 110.000 sous. El preu d'un mas en qualsevol indret de la comarca era d'entre 120 i 270 sous [MO1994].

1400 - L'any 1400 el jornal d'un mestre artesà era d'uns quatre sous diaris i el d'un manobre d'uns dos sous i mig. Hi havia obrers menys qualificats que guanyaven 16 diners diaris, només els dies feiners. Per aquesta època els dots més pobres que hem pogut documentar eren de 400 sous, entre diner i robes, tractant-se de parelles de lliberts; eren molt normals entre menestrals i mariners els dots de 800 a 1.200 sous barcelonins. Aquell mateix any l'arròs costava dos diners i mig la lliura, el formatge un sou la lliura, una ració de moltó quatre diners; es pot considerar que l'alimentació diària d'una família de quatre membres s'acostaria molt al sou i mig ([RI1980] Vol I, pàg. 297).

1401 - En [VI1983] s'estudia el pressupost d'una família de menestrals de Barcelona formada per Ramon de Manlleu, la seva dona Esteveta, dos fills, una filla, una esclava i un esclauet (3 adults i 4 nens). Alguns preus que es donen són:

Blat	16 1/2 sous/quartera =	3,140 pta./100 litres
Carn de moltó	16 diners/lliura =	0,444 pta./Kg
Fetge	3 diners/lliura =	0,083 pta./Kg
1 Gallina	2 1/2 sous =	0,330 pta.
Formatge Mallorquí	12 diners =	0,330 pta.

El pressupost anual total de la família, sense comptar el vi i la llenya, era de 75 lliures. Aquesta família benestant consumia en pa 5 quarteres anuals per persona, que representa més de 3/4 Kg diari de pa (en aquells temps un adult menjava 1,5 Kg/dia). És a dir, que el 39% del pressupost se'n anava amb el pa. Aquesta família consumia a l'any, 270 litres de vi per persona. Pel "companatge" (carn, peix, ous, formatge) gastaven dos diners diaris per persona i dia, és a dir, un 28% del pressupost.

1406 - El preu de la col·lació que els consellers de Barcelona oferiren en honor del Rei Carles de Navarra, fou de 30 l. 19 s. 9 d. [BR1912].

1444 - El salari del Batlle General de Barcelona era de 55 lliures/any [BR1912].

- 1479 - La cera per la capella ardent del Rei Joan costà 98 lliures i 9 sous [BR1912].
- 1502 - Els consellers de la Generalitat tenien un sou de 100 lliures l'any [BR1912].
- 1508 - Els mestres de l'Estudi, doctors i batxillers tenien un sou anual de 120 lliures.
- 1530 - Els consellers de la Generalitat tenien un sou de 150 lliures (400 pta./any). Possiblement l'augment no és pel preu de vida sinó per la importància que pren la feina [BR1912].
- 1547 - Els consellers de la Generalitat tenien un sou de 200 lliures/any [BR1912].
- 1563 - Els consellers de la Generalitat tenien un sou de 250 lliures/any [BR1912].
- 1586 - En aquest any i el següent fou construïda la "Porxada" de Granollers. L'edifici és una planta rectangular, sostinguda per quinze columnes d'ordre toscà, teulada a quatre vessants i arestes cobertes de teules esmaltades verdes, formant un cobert de 24 metres de llargada per 15,65 d'amplada. El treball del mestre Brufalt costà la quantitat de 520 l. barcelonines, la pedra de Puig Lluell de Montràs 83 l., la fusta aportada per un fuster francès 110 l. 10 s. i les teules 25 l. i 2 s. En total 738 l. 12 s. [BA1965].
- 1617 - Els consellers de la Generalitat tenien un sou de 800 l./any [BR1912].
- 1629 - El salari del Pesador de Mar era de 80 l. i el de terra de 60 l.
- 1651 - El blat es paga a 16 lliures la quartera [SI1993].
- 1669 - Un pintor genovès treballà 2 mesos i mig per Salvador Bellsollé, d'Arenys de Munt. Li pinta 36 quadres i la despesa pels sous i les pintures fou de 71 lliures i 16 sous [SI1993].
- 1700 - Índex de preus a Castella la Nova [TO1994]:

1700	1,00	1750	1,12
1705	1,05	1755	1,01
1710	1,04	1760	1,09
1715	0,94	1765	1,17
1720	0,90	1770	1,13
1725	0,92	1775	1,18
1730	0,95	1780	1,28
1735	1,05	1785	1,40
1740	1,03	1790	1,50
1745	0,98	1795	1,76

Al final d'aquest període apareix una època molt inflacionista que comença amb la Revolució Francesa, que arriba al seu pic amb la guerra de Napoleó, per tornar als nivells normals l'any 1820.

- 1713 - L'oli es ven a 20 sous el litre [SI1993].
- 1719 - L'any 1719, es donava un ral diari i el pa als paisans armats; amb aquest ral diari es sobreentenia que en tenien prou per viure. Quatre anys després, la presó de dones de Barcelona declarava que cada detinguda gastava 1 ral i mig diaris de menjar [SA1962].
- 1720 - La caritat per una missa és de 6 sous [SI1993].
- 1722 - La dispensa per parentiu en tercer i quart grau en casar-se Julita Gelat i Esteve Pocalló fou de 92 l. 3 s. 4 d. [SI1993].
- 1747 - El preu normal de 50 quilos de blat era d'unes 10 pessetes [SI1993].
- 1755 - Els comptes de les famílies Veciana, Dosset i Gassol de Valls ens donen preus de coses diverses entre 1755 i 1765 [SA1962].

Un parell de sabates val de 2 1/2 a 3 1/2 pessetes.
 Un quilo de sucre val 3 pessetes.
 Una lliura de tabac, 5 1/2 pessetes.
 Una lliura de xocolata val d'1 1/2 a 2 pessetes.
 Una gallina val 1 pesseta.
 Una cuixa d'anyell, 2 pessetes.
 Un full de paper de barba, 6 rals.
 3 unces de melindros, 1 1/2 rals.
 Una lliura de mantega, 2 1/2 rals.
 Una missa, 3 1/2 rals.
 Un enterro, 7 pessetes.
 Un llençol de lli, 20 pessetes.
 3 parells de mitges, 2 1/2 pessetes.
 Un vestit d'estiu, de noia (indianes), 2 1/2 pessetes.
 Un jornal d'home, cavar blat, 2 rals.
 Un jornal d'home, podar, 4 rals.
 Un jornal de dona, sembrar, 2 rals.

1762 - Aquest any s'anomena l'any de la fam i el preu de quintar (40 Kg) de gra arribà a [SI1993]:

Blat	8 lliures (0,53 pta./Kg)
Faves	6 lliures (0,40 pta./Kg)
Ordi	4 lliures (0,27 pta./Kg)
Fesols	7 lliures (0,46 pta./Kg)
Garrofins	7 lliures (0,46 pta./Kg)
Blat de moro	6 lliures (0,40 pta./Kg)

1794 - Entre els anys 1794 i 1804 les famílies Veciana, Dosset i Gassol de Valls pagaven els jornals següents [SA1962]:

Dones, jornal de veremar:	3 1/2 rals diaris.
Homes, jornal de veremar:	8 rals diaris.
Homes, jornal de cavar blat:	4 1/2 rals diaris.
Jornal de fadrí paleta 2 pta. i el de manobre:	1 1/2 pta.

1796 - Un paleta té un jornal de 3 pta. i un manobre 2 pta. [SI1993].

1797 - Fou un any de carestia i el moltó anava a 7 sous la lliura (2,30 pta./Kg.) i la cabra a 4 sous 6 diners (1,50 pta./Kg.) [SI1993].

1799 - La renda anual que produïa a la família Veciana els seus cent jornals de terres, dotze cases de propietat llogades a Valls mateix, i un centenar d'arrendataris i censataris, eren 8.000 pessetes; sumant a aquesta xifra el sou del cap de la família com a tinent coronel de l'exèrcit i comandant de les Esquadres de Catalunya, de 4.500 pessetes anuals, el total de 12.500 pta. anuals feia dels Veciana la família més rica de Valls [SA 1962].

1801 - El preu de l'entrada als balls benèfics de carnaval oscil·lava entre 0,50 i 3 pta., perquè tothom hi pugues anar [CO1946].

1802 - Els 100 litres de vi es venien a unes 30 pessetes [SI1993].

1804 - La caritat per una missa, 7 sous i 6 diners (1 pesseta) [SI1993].

1804 - Per una consulta, el Dr. Puig de Canet, cobrava a Anton Bellsollé d'Arenys de Munt, 1 lliura i 10 sous [SI1993].

1804 - Les entrades per veure una cursa de braus valen de 1 a 3 pessetes [AM1988].

1805 - *"Tarifa de los precios a los que se han de vender los asados, fiambres y bebidas*

que se expresan a continuación, en el Café del Teatro, en el de la Lonja, y demás casas en que se den bayles de máscaras en el Carnaval del corriente año de 1805" [CU1981]. Alguns d'aquests preus són:

<i>Asados:</i>	
<i>Por cada Pollo grande, ó sea Gallina</i>	<i>20 reales de vellón</i>
<i>Por cada Pollo</i>	<i>10 reales de vellón</i>
<i>Un Pichón</i>	<i>8 reales de vellón</i>
<i>Fiambres:</i>	
<i>Doce onzas de Jamón</i>	<i>8 reales de vellón</i>
<i>Doce onzas de Ternera</i>	<i>6 reales de vellón</i>
<i>Chocolate:</i>	
<i>Por cada xícara de Chocolate</i>	<i>2 reales de vellón</i>
<i>Dicho con Pan</i>	<i>3 reales de vellón</i>
<i>Café:</i>	
<i>Por cada taza de Café con leche ó sin ella</i>	<i>2 reales de vellón</i>
<i>Dicho de Te con leche ó sin ella</i>	<i>2 reales de vellón</i>
<i>Dulces:</i>	
<i>Por cada libra de Dulce de qualesquiera calidad que sea</i>	<i>14 libras de vellón</i>

1807 - La dispensa per poder-se casar Lluïsa de Bette i de Sans amb el seu cosí germà, Narcís de Sans i de Rius, costà 19.102 rals.

1820 - Segons [VI1958] l'índex de preu de vida:

1820	1,00	1865	1,02
1825	0,97	1870	0,93
1830	0,67	1875	0,84
1835	0,84	1880	0,86
1840	0,72	1885	0,77
1845	0,66	1890	0,69
1850	0,69	1895	0,69
1855	0,82	1900	0,87
1860	0,86	1905	0,90

1827 - El sou mitjà dels obrers el 1827 era de 2,75 pta./dia i la despesa de menjar d'una família de quatre persones es calculava en dues pessetes/dia ([TU1975] vol. I pàg. 86).

1846 - El sou mitjà d'un obrer del tèxtil a Catalunya era d'1,50 pta./dia, s'ha de tenir en compte que treballaven nens i dones i que un obrer adult tenia un salari igual o superior a 1,75 pta./dia. En aquest mateix any, el sou dels jornalers eventuais de la "Dirección de Paseos y Arbolados de Madrid" era d'1,50 pta./dia, el dels carreters, jardineros, podadores i guardes d'eines, d'1,75 pta./dia. Un capatàs d'obres, 2 pta./dia. En l'Administració, un "Contador-Jefe", 208 pta./mes, secretaris i oficials majors, 125 i 156 pta./mes. Un director de serveis, 250 pta./mes i un president de l'Audiència, 750 pta./mes ([TU1975] vol. I, pàg. 143 i 155).

1856 - Salari a Barcelona ([TU1975] vol. I, pàg. 205 i 247):

Fonedors de metalls i mestres paletes, 3,31 pta./dia.
 Calderers i impressors de teixits, 2,87 pta./dia.
 Filadors, 3,08 pta./dia.
 Teixidors en tallers mecànics, 2,25 pta./dia.
 Teixidors de seda, 2,33 pta./dia.

Preus a Barcelona:

Pa, 0,35 pta./Kg.

Carn, 1,50 pta./Kg

Oli, 1 pta./litre

Cigrons, 0,45 pta./Kg.

1873 - Mercado de Gerona del día 8 de marzo de 1873.

El hectólitro:

Trigo	21 pta.	25 cént.
Mezcladizo	17 “	50 “
Cebada	12 “	00 “
Maíz	12 “	50 “
Judías	29 “	00 “
Habas	15 “	00 “
Mijo	11 “	78 “
Fayol	12 “	50 “
Avena	08 “	75 “
Arvejas	12 “	00 “

El kilogramo:

Garbanzos	0 “	40 “
Arroz	0 “	56 “

El litro:

Aceite	0 “	92 “
--------	-----	------

1876 - Un edifici compost de baixos, primer i segon pis, al c/ de Sant Pere de Ripoll de la família Pellicer de 112 m², valia 7.163 pessetes, segons consta en un inventari.

1880 - Els preus dels bitllets de tren de Caldes de Montbui a Mollet eren, en pessetes, [GA1984a]:

	Any 1880	Any 1915
Primera classe	1,87	2,50
Segona classe	1,37	1,55
Tercera classe	1,12	1,05

1885 - El jove Alejandro Lerroux, com a interventor de burots, cobrava 75 pta./mes.

1885 - En morir Marià de Sans i de Bette, deixà béns inventariats en 723.000 pta. En particular al balneari Rius se li atribueix un valor de 150.000 pta. El 1939, en una valoració privada de béns, quan es fa la distribució de l'heretat de Ramon de Sans i de Tord, se li dona un valor de 300.000 pta. En 1959 es vengué per 2.000.000 de pta.

1900 - Segons dades de [TO1994], es pot deduir que l'índex de preus de consum durant el segle XX és aproximadament:

1900	1,00	1950	10,30
1905	1,00	1955	14,00
1910	1,00	1960	20,80
1915	1,11	1965	25,90
1920	2,51	1970	29,30
1925	1,96	1975	50,90
1930	1,78	1980	119,00
1935	1,78	1985	206,00
1940	3,02	1990	282,00
1945	5,25	1995	356,00

1905 - Una enquesta del "Instituto de Estudios Sociales", feta a Andalusia i Extremadura, donava un sou mitjà pels treballadors del camp d'1,50 pta./dia, i treballaven com a molt 285 dies a l'any ([TU1975], vol. II, pàg. 148).

1908 - Preus oficials d'aliments ([TU1975] vol II, pàg. 152 i 158):

Vedella	2,60 pta./Kg.	Oli	1,65 pta./l.
Porc	1,75 pta./Kg.	Llet	0,70 pta./l.
Sardina	1,05 pta./Kg.	Carbó	0,19 pta./Kg.
Bacallà	1,60 pta./Kg.	Pa	0,40 pta./Kg.
Lluç	1,75 pta./Kg.	Vestit home	14,00 pta.
Arròs	0,75 pta./Kg.	Vestit dona	15,00 pta.
Cigrons	1,20 pta./Kg.	Sabates	10,00 pta.
Mongetes	0,75 pta./Kg.	Patates	0,20 pta./Kg.
Ous	1,04 pta./dotzena		

1921 - El sou mitjà diari del treballador a Madrid era, per als homes 5,82 pta. i per les dones 2,20 pta. ([TU1974], vol I, pàg. 36).

1927 - Eudald Pellicer i Casadesús, com a auxiliar interí del Negociat Central de l'Ajuntament de Barcelona, cobrava 4.200 pta./any.

1931 - Preus en pessetes per Quilo o Litre ([TU1974], vol. II, pàg. 383 i 384):

Pa blanc	0,68	Sucre	1,71
Mantega	9,00	Cafè	11,38
Margarina	4,50	Cacau	6,94
Vaca de primera	4,74	Formatge	4,19
Be de primera	4,70	Llet	0,58
Porc de primera	5,98	Arròs	0,93
Vedella de primera	6,28	Mongeta seca	1,28
Patates	0,31	Oli d'oliva	2,19

Sous diaris en pessetes:

Paletes	8 a 12
Conductor de tramvies	7 a 9
Forner	9,50 a 16
Cosidores	6,50 a 9,60
Linotipistes	8 a 12

1933 - Estanislau Pellicer i Colomer era representant de l'empresa Uralita a San Sebastian i tenia un sou de 8.400 pta./any.

1960 - L'any 1960 el sou brut anual de Pere Pascual i de Sans, com a col·laborador de la Junta d'Energia Nuclear, fou de 140.669 pta., que després de pagar les quotes de l'Impost de Treball Personal quedaven reduïdes a 116.787 pta. Això permetia viure força bé a tres persones.

1970 - El sou brut de Catedràtic d'Universitat que cobrava Pere Pascual i de Sans era de 618.939 pta. i el net, de 529.375 pta.

1980 - El sou brut de Catedràtic d'Universitat que cobrava Pere Pascual i de Sans era de 1.826.724 pta. i el net, de 1.703.494 pta.

1994 - El sou brut de Catedràtic d'Universitat que cobrava Pere Pascual i de Sans era de 8.511.066 pta. i el net, de 5.966.130 pta.

Crec que independentment de les estadístiques, els preus reals pujaren més durant el segle XX, ja que a 1900, una família vivia bé amb un duro diari i el corresponent no és cert en 1995.

5.- Glossari

Alou:	Terra lliure de serveis i dominis senyorials.
Apoca:	Carta de pagament o rebut de cancel·lació d'un deute.
Capbreu:	Llibres o documents on es reconeixen les propietats i els drets del senyor i els tractes establerts amb els emfiteutes.
Carta de Gràcia:	Empenyorament. Reserva del dret de recuperar la terra venuda.
Censal:	Préstec legal. Generalment era una hipoteca.
Delme:	Dècima part dels fruits, rendes o beneficis amb què el poble contribuïa a mantenir l'Església.
Emfiteuta:	Mena d'arrendatari: quan el senyor venia o donava una casa o terra a un pagès, li cedia el domini útil a canvi que aquest pagués uns censos; però el senyor en conservava el domini directe.
Feu:	Conveni pactat entre dues persones nobles de diferent estament, el feudal i el feudatari vassall. Era obligació del feudal protegir el vassall i acollir-lo al seu castell o domus i aquest havia de pagar-li les rendes convingudes de l'establiment pactat.
Honor:	Renda vitalícia que el senyor concedia al vassall damunt una possessió.
Lluïisme:	Dret del senyor a rebre una part del valor de la cosa emfitèutica quan era venuda a una tercera persona.
Precari:	Home que cultivava terres a canvi d'una compensació. Era un legítim posseïdor de la terra mentre complís amb les càrregues que havia assumit.
Remença:	Pagès que sols podia abandonar la casa si pagava una redempció al senyor. Pagès i terra formaven un sol lot. Si la terra es venia, l'home hi anava inclòs.

El territori de Catalunya durant la Baixa Edat Mitjana i l'Antic Règim s'organitzava en demarcacions territorials, la jurisdicció de les quals era exercida pel rei o per barons. On la sobirania era exercida pel rei, eren els territoris de jurisdicció reial, on ho eren per barons, laics o eclesiàstics, eren territoris de jurisdicció senyorial. La jurisdicció es defineix com el poder que permet al senyor administrar justícia en la seva senyoria a través de mitjans i òrgans propis, com són els jutges, la cort i els juristes que la serveixen. Segons el grau de sobirania, el baró tenia unes atribucions o unes altres. Si tenia el mer imperi, que comportava l'alta justícia, el senyor era considerat un senyor altjusticier, és a dir, que podia emetre fins a sentències de mort o mutilació de membres i les podia executar dins el territori de la seva jurisdicció. En senyal de l'alta jurisdicció tenia forques plantades al seu terme. Aquest era el nivell màxim de la jurisdicció senyorial. En un nivell inferior hi havia els barons que tenien el mixt imperi o baixa justícia, això és que exercien la seva potestat sobre les causes civils, podien imposar penes fins a la d'assots, però l'alta justícia només la podia aplicar un senyor superior. Finalment, hi havia el nivell més baix, en què el senyor exercia la seva jurisdicció a un nivell mínim, es limitava a imposar unes multes en aplicació del dret de ban, que li havia estat concedit per una autoritat superior, fins a penes de cinc sous. [FE1987]

Què és un privilegi? El privilegi és una facultat que el baró atorga als seus vassalls. El baró, en l'acció de concedir privilegis als seus vassalls, es desprèn de facultats que

té reservades en exclusiva. D'aquesta manera, amb la concessió del títol de privilegi, fa cessió d'uns drets que només ell, com a senyor sobirà, posseeix. Els privilegis poden ser col·lectius (un poble o un estament) o individuals. L'obtenció de privilegis obeeix a una lògica, la lògica de demanar per part dels vassalls i la potestat de concedir per part del baró. Aquest procediment obeeix a la manera de fer lleis a la Catalunya de l'època. De fet, els privilegis concedits pel baró als seus vassalls acostumen a presentar la mateixa estructura que tenen les constitucions catalanes. Hi ha una demanda efectuada pels vassalls, amb una negociació de fons, que sovint va acompanyada d'una quantitat monetària, i la concessió baronial, amb la fórmula simple del "plau", o bé, "plau, amb reserva de". El pacte i al concòrdia és a la base de la societat catalana. [CG2004]

Per universitat s'ha d'entendre el conjunt dels habitants d'un lloc amb el reconeixement jurídic d'una autoritat superior, els quals, convenientment organitzats, d'acord amb privilegis rebuts del rei o de barons, organitzen la vida col·lectiva dels habitants d'aquell lloc, d'acord amb els privilegis, les ordenacions promulgades i els usos i costums locals [FE1987]. El concepte deriva d'universitas, entès com a globalitat dels veïns del indret. Aquesta universitat s'anirà estructurant i, amb el permís senyorial o reial, es dotarà d'un regiment propi, que pot ésser el consolat, òrgan de representació col·lectiva de la universitat. Els cònsols sovint eren dos i la seva elecció es farà amb el sistema de més veus entre tots els veïns reunits en assemblea (o consell general de la universitat) o, més endavant, pel sistema insaculatori. El les universitats més grans, hi haurà altres oficis, com els clavaris o els mostassafs.

6.- Cronologia

El nostre calendari prové del calendari romà primitiu amb les reformes Juliana i gregoriana.

El calendari romà primitiu tenia només deu mesos: Martius (dedicat a Mart), Aprilis (dedicat a Apol·lo, de renom Aperta), Maius (dedicat a Júpiter, de renom Maius), Junius (dedicat a Juno), Quintilis (cinquè mes), Sextilis (sisè mes), September (setè mes), October (vuitè mes), November (novè mes) i December (desè mes). Posteriorment s'afegiren els mesos de Januarius (dedicat a Jano), que passa a ésser el primer mes, i Februarius (dedicat a Febus). Després Quintilis i Sextilis passaren a denominar-se, respectivament, Julius i Augustus, en honor de Juli Cèsar i del primer emperador August. Hi havien 4 mesos de 31 dies, 7 de 29 dies i 1 de 28 dies i per tant l'any tenia només 355 dies. Degut a això, aquest calendari civil s'anava separant de la realitat per la qual cosa Numa Pompilius (c. 715 - c. 672 a.J.C.) decidí que cada dos anys, entre el 23 i 24 de febrer, s'intercalés un mes de 22 i 23 dies, alternativament; aquest mes es nomenava Mercedinus. Així, un període de quatre anys successius tenia un total de $4 \times 355 + 22 + 23 = 1.465$ dies, i en mitjana un any tenia 366,25 dies i per tant era massa llarg. Al veure que es produïa de nou un desfasament entre el calendari civil i les estacions, els "decemvirs" (450 a.J.C.) establiren un cicle de 8 anys en el que solament hi havien 3 mesos Mercedinus, cadascun dels quals tenia 22 dies. Així, sobre un període de vuit anys la mitjana de l'any tenia 363,25 dies, la qual cosa agreujava la situació. Es decidí que els pontífexs romans decidissin el nombre de dies del mes de Mercedius perquè l'any civil i el solar coincidissin, això donava origen a un gran desgavell.

Juli Cèsar, l'any 708 de la fundació de Roma (46 a.J.C.) decidí reformar el calendari. D'entrada va tenir que afegir 85 dies a aquest any que quedà amb 15 mesos i és va

nomenar any de la confusió. Establí un any de 365 dies, dividits en dotze mesos de 30 i 31 dies, exceptuant febrer que en tindria 28. L'any començava l'1 de març. Aquests eren els anys comuns i després de tres anys comuns seguits hi hauria un any en el que el mes de febrer tindria 29 dies. El dia complementari s'intercalava entre els 23 i 24 de febrer. El dia 23 era "sexto die ante calendas martius" i el dia intercalat es considerava una repetició del 23 i es nomenava "bis-sexto die ante calendas martius" i d'aquí prové el nom de bixest (bisiesto, en castellà). Així l'any mitjà quedava en 365,25 dies, la qual cosa no queda molt lluny de l'any tropical que és de 365,242190 dies (any 1994). Veiem doncs que el calendari julià es retarda 3.124 dies respecte l'any tropical cada 400 anys.

Si es vol que l'any conservi el seu caràcter solar, és a dir que les estacions tinguin sempre lloc en la mateixa època de l'any i, en particular, que l'equinocci de primavera tingui sempre lloc als voltants del 21 de març, cal corregir el calendari julià. En el concili de Nicea de l'any 325 es determinà aquesta data del 21 de març ja que era en aquell temps la data mitjana de l'equinocci de primavera. En l'any 1582 el papa Gregori XIII va reformar de nou el calendari. Des del concili de Nicea havien passat 1.257 anys i el calendari civil s'havia avançat 9,82 dies respecte el solar. Les disposicions del Sant Pare foren les següents:

- i) Suprimir deu dies del calendari, de forma que el dia següent del dijous 04-10-1582 fos el divendres 15-10-1582.
- ii) Deixar els mesos del calendari julià amb les seves durades, però modificar els bixestos. Seran anys bixestos tots els anys en que el nombre corresponent sigui divisible per quatre, exceptuant els anys seculars 1700, 1800, 1900, ... que solament seran bixestos si el nombre de les centenes és divisible per quatre. Així en 400 anys la durada mitjana del any és de $(400 \times 365 + 97) / 400 = 365,2425$ dies i el desfasament serà d'un dia cada 3.226 anys.

Aquest calendari va ésser acceptat immediatament pels països europeus continentals. Anglaterra l'acceptà en l'any 1752 i després del 2 de setembre vingué el 14 de setembre. Japó el va adoptar l'any 1863, Rússia en el 1918, Romania i Grècia en el 1924 i Turquia en l'any 1927.

Fins aquí hem vist la cronologia d'una manera general. La majoria dels documents catalans anteriors a l'any 1180 resolen el tema de la cronologia de forma ràpida amb la fórmula clàssica romana del dia amb el recurs a les calendes, nones i idus del mes (veure més avall) i de l'any per mitjà dels regnats dels reis francs. De vegades es presenten dificultats que cal resoldre tenint en compte també altres elements d'ordre cronològic. A més, la presència de dos elements cronològics en alguns documents, sovint complica el tema en no coincidir les dades de cadascun en un mateix any, a l'hora de procedir a la seva reducció al sistema modern. La referència als monarques francs i als seus regnats, un procediment senzill a simple vista, estava ple de complicacions, totes elles derivades del punt de partença que calia tenir-se en compte. Aquest punt, però, era variable, de vegades molt, segons els passos donats pel rei en l'itinerari de govern: accessió al tron del pare, defunció d'aquest, coronació, partició o engrandiment dels seus regnes, o raons adjuntes: reconeixement o dubtes en la legitimitat, preferències dels escriptors.

El bloc dia-mes acostumava a resoldre's a satisfacció de tothom, d'acord amb el mètode de la calendació romana, de llarguíssima pràctica. Els mesos eren dotze, amb la denominació i la durada relativa com actualment. Els dies s'indicaven per respecte a la triple partició del mes en calendes, nones i idus. Les calendes assenyalaven sempre el primer dia de cada mes, mentre que les nones i idus variaven d'acord amb la següent taula:

Calendes	1
Nones	7 en març, maig, juliol i octubre 5 en els altres mesos
Idus	15 en març, maig, juliol i octubre 13 en els altres mesos.

La reducció es fa de forma simple fent servir:

Calendes	$(D-d)+2$
Nones	7 - (d-1) en març, maig, juliol i octubre 5 - (d-1) en els altres mesos
Idus	15 - (d-1) en març, maig, juliol i octubre 13 - (d-1) en els altres mesos

on "D" es el nombre de dies del mes anterior i "d" els dies que ens donin per a la seva reducció.

Exemples: "XIII kalendas februari" de l'any 928 = 19-01-928
 "I idus aprilis" de l'any 943 = 12-04-943
 "III idus marcii" de l'any 961 = 08-03-961

L'Any del Senyor, a la documentació catalana, rep diverses denominacions, des de la simple Annus Domini a les més complicades d'Anno Domini Trabeacionis i altres similars, totes elles amb un mateix significat, encara que hi ha dubtes que amb algunes no se significués la Nativitat. Normalment els anys seguien el sistema de l'Encarnació, que situa els seus inicis en el 25 de març. Aquest sistema té dues posicions ben divergents segons es consideri posticipat a la nativitat o anticipat, a tenor dels denominats estil florentí, que endarrereix l'inici de l'any gairebé tres mesos, o estil pisà, que l'anticipa nou mesos. La tendència general en el nostre àmbit cultural identifica l'Any del Senyor com a Any de l'Encarnació en la fórmula posticipada o retardada. De fet, serà aquesta la que finalment s'imposarà amb obligatorietat a partir de 1180. Amb tot, especialment pel que fa als segles IX-X, també es va emprar la fórmula anticipada. Hem d'esperar fins un edicte de Pere III "el Cerimoniós o el del Punyalet" perquè a Catalunya es comencin a comptar els anys des de la Nativitat i no des de l'Encarnació.

La Indicció és el sistema de comptar els anys per grups de quinze, amb numeració sempre correlativa i repetida en cada sector d'1 a 15. Estès arreu després del segle IV, el jorn del seu inici ha estat molt variable, essent comú en el nostre àmbit, ja el 24 de setembre, ja per Nadal o l'1 de gener. Molt esporàdicament surten en escena altres elements de còmput cronològic, en concret l'era hispànica, iniciada l'any 38 abans de Crist, amb canvi l'1 de gener, i l'era dels màrtirs en la que l'any s'obté restant 284 dels anys del Senyor.

L'any 1180 el bloc de l'any va modificar-se totalment. El recurs al nom dels monarques francs i als anys dels seus regnats fou anul·lat. El substituï la referència a l'any del Senyor que posa l'inici del còmput anual el dia 25 de març, pel sistema denominat posticipat (retardar l'inici de l'any respecte al sistema modern). L'origen d'aquest canvi va ser decidit en el concili de Tarragona, celebrat el mateix any i acceptat plenament de forma immediata.

Per emprar el sistema de referència basat amb els regnats dels reis de França, els escrivans i en general tots els possibles lectors dels documents, a més del punt de partença precisaven de llistes més completes que recollissin els regnats dels monarques anteriors, a fi de situar els textos en el moment concret de la seva expedició, alhora que havien de saber els altres possibles punts de partença sobre un

mateix monarca a fi de conjugar les dades expedides per cúries diverses dels regnes de llavors. Un estudi d'aquest problema es troba en [FA1995] i nosaltres ens limitarem a donar una taula que permet fer els càlculs en els casos més usuals:

Rei	Inici del regnat	Defunció
Carlemany	24-09-0768	28-01-0814
Lluís el Piadós	28-01-0814	20-06-0840
Carles el Calb	20-06-0840	06-10-0877
Lluís el Tartamut	06-10-0877	10-04-0879
Carlemany	10-04-0879	06-12-0884
Carles el Gros	06-12-0884	12-01-0888
Odó	??-11-0887	03-01-0898
Carles el Simple	03-01-0898	07-10-0929
Radulf	07-10-0929	15-01-0936
Lluís d'Ultramar	20-06-0936	10-09-0954
Lotari	10-09-0954	02-03-0986
Lluís V	02-03-0986	21-06-0987
Carles de Lorena	21-06-0987	... -05-0993
Hug Capet	03-07-0987	24-10- 996
Robert	24-10-0996	27-07-1031
Enric I	20-07-1031	04-08-1060
Felip I	04-08-1060	27-07-1108
Lluís VI	02-08-1108	01-08-1137
Lluís el Jove	01-08-1137	18-09-1180
Felip II	18-09-1180	14-07-1223
Lluís VIII el Lleó	06-08-1223	08-11-1226
Lluís IX el Sant	29-11-1226	25-08-1270

Veiem uns poc exemples:

"VII kalendas october, anno III regnante Leudeuigo rege, filio Karlloni rege" = 25-09-0938.

"XIIII kalendas februarii, anno V regnante Leutarius rex" = 19-01-0959.

"XIII kalendas qprilis, anno XXVIII regnante Lothario rege" = 20-03-0983.

"kalendas februari, anno VIII regnante Ugone rege" = 01-02-0995

Sovint és útil saber quin dia de la setmana correspon a una data determinada. Es pot provar que per la data donada com dia-mes-any es pot utilitzar el següent algorisme, en el que en totes les divisions es té en compte només la part entera (depreciant els decimals)

$$\begin{aligned}
 a &= (14 - \text{mes}) / 12 \\
 y &= \text{any} - a \\
 m &= \text{mes} + 12 \times a - 2
 \end{aligned}$$

Aleshores el dia de la setmana ve donat per:

Al calendari gregorià

$$d = (\text{dia} + y + y / 4 - y / 100 + y / 400 + (31 \times m) / 12); \text{mòd. } 7$$

Al calendari julià

$$d = (5 + \text{dia} + y + y / 4 + (31 \times m) / 12); \text{mòd. } 7$$

El símbol mòd. "X" vol dir que al número resultant de l'operació se li deuen sumar o restar múltiples d'X fins que el resultat sigui un dels números 0, 1, 2, 3, 4, 5, ... (X - 1). El resultat "d" correspon

0 = diumenge, 1 = dilluns, 2 = dimarts, 3 = dimecres,
4 = dijous, 5 = divendres, 6 = dissabte.

Per exemple, volem saber el dia de la setmana corresponent al 27- 04- 1934:

$$a = (14 - 4) / 12 = 0$$

$$y = 1934 - 0 = 1934$$

$$m = 4 + 12 \times 0 - 2 = 2$$

$$\begin{aligned} d &= (27 + 1934 + 1934 / 4 - 1934 / 100 + 1934 / 400 + (31 \times 2) / 12) \text{ mòd. } 7 = \\ &= (27 + 1934 + 483 - 19 + 4 + 5) \text{ mòd. } 7 = (2434) \text{ mòd. } 7 = \\ &= (347 \times 7 + 5) \text{ mòd. } 7 = 5 = \text{divendres.} \end{aligned}$$

També és important sovint conèixer la data de la Pasqua. El Concili de Nicea (325 A.D.) va disposar que la Pasqua fos el diumenge següent al primer pleniluni de primavera. La data de la Pasqua es pot calcular d'acord amb el següent algoritme, en el que en totes les divisions es té en compte només la part entera (depreciant els decimals)

$$G = (\text{any}) \text{ mòd. } 19$$

Al calendari gregorià:

$$C = \text{any} / 100$$

$$H = (C - C / 4 - (8 \times C + 13) / 25 + 19 \times G + 15) \text{ mòd. } 30$$

$$I = H - (H / 28) \times (1 - (H / 28) \times (29 / (H+1))) \times ((21 - G) / 11)$$

$$J = (\text{any} + \text{any} / 4 + I + 2 - C + C / 4) \text{ mòd. } 7$$

Al calendari julià:

$$I = (19 \times G + 15) \text{ mòd. } 30$$

$$J = (\text{any} + \text{any} / 4 + I) \text{ mòd. } 7$$

En el dos calendaris

$$L = I - J$$

$$\text{Mes de la Pasqua} = 3 + (L + 40) / 44$$

$$\text{Dia de la Pasqua} = L + 28 - 31 \times (\text{mes de la Pasqua} / 4)$$

Exemple: Volem saber el dia de la Pasqua de l'any 1999

$$G = (1999) \text{ mòd. } 19 = (105 \times 19 + 4) \text{ mòd. } 19 = 4$$

$$C = 1999 / 100 = 19$$

$$\begin{aligned} H &= (19 - 19 / 4 - 165 / 25 + 76 + 15) \text{ mòd. } 30 = (19 - 4 - 6 + 76 + 15) \text{ mòd. } 30 \\ &= (100) \text{ mòd. } 30 = (30 \times 3 + 10) \text{ mòd. } 30 = 10 \end{aligned}$$

$$I = 10 - (10 / 28) \times (1 - (10 / 28) \times (29 / 11)) \times (17 / 11) = 10$$

$$J = (1999 + 1999 / 4 + 10 + 2 - 19 + 19 / 4) \text{ mòd. } 7 = (2495) \text{ mòd. } 7 = 3$$

$$L = 10 - 3 = 7$$

$$\text{Mes de la Pasqua} = 3 + (7 + 40) / 44 = 3 + 1 = 4 = \text{Abril}$$

$$\text{Dia de la Pasqua} = 7 + 28 - 31 \times (4 / 4) = 4$$

Per tant la data de la Pasqua és el diumenge 04-04-1999.

L'AUTOR: PERE PASCUAL I DE SANS (1)

Va néixer a Sevilla el 27-04-1934 (fill de Josep Pascual i Vila (11) i Montserrat de Sans i Coret (10)), als pocs mesos però el seu pare es va traslladar a la Universitat de Barcelona i en arribar a Catalunya la família va anar a viure a Mataró, a casa de l'àvia. paterna, fins que trobaren una casa de lloguer al carrer Bertran 71, de Barcelona. La casa tenia planta baixa, un pis i un jardí a la part de darrera a un nivell més baix.

A la planta baixa hi havia un rebedor, una sala gran de pas, dita de Sant Pere (pel quadre molt gran de dit Sant que hi havia, i que actualment es troba al menjador de la casa de Sarrià on encara viu la seva esposa Eulàlia Pellicer i Ibran (0)), un despatx de treball format per dues habitacions, una habitació interior, el menjador, la cuina, una habitació gran semi-coberta de vidres (la galeria), que es feia servir de menjador a l'estiu, i un lavabo. Per la galeria es baixava al jardí.

Per la sala de Sant Pere es pujava al primer pis on hi havien cinc dormitoris i un lavabo; també hi havia una terrassa gran amb una comuna. Allí va viure fins l'any 1952 quan la família es traslladà a viure a Sarrià, al carrer Bonaplata 4. La casa tenia tres botigues llogades a la planta baixa i la família ocupava el pis que tenia menjador, sala d'estar, rebedor, despatx, cinc dormitoris, tres banys i cuina. Al darrera hi havia una terrassa molt gran des de la qual es baixava al jardí i al garatge (que es feia servir per guardar els estris de jardineria i que donava al carrer Jordà). Hi havia també un pis superior on hi havia el safareig i es podia accedir a la coberta.

Des de principis de 1938 i fins acabar-se la Guerra Civil, Montserrat i els seus fills anaren a viure a Arenys de Munt. D'aquesta època és el primer record de Pere Pascual: "es passava molta gana i la meva mare em portava a menjar al 'Socorro Rojo'. Devia ser un semisoterrani, ja que recordo que la veia a través d'una finestra a un nivell més alt".

Va anar a la classe de pàrvuls del col·legi de les Mares Mercedàries, del carrer Sant Gervasi, fins que en el curs 1942-43 passà al col·legi Balmes de les Escoles Pies on va estar fins acabar el batxillerat, el juny de 1951. Allí foren professors seus els pares Salvador Pascual i Vila (anglès i religió), Jeroni Pujades (lletí), Manuel Bordas (ciències naturals), així com el Sr. Solé (matemàtiques) i el Sr. Roda (física i química), entre d'altres.

Va estudiar la llicenciatura en Físiques a la Universitat de Barcelona, que acabà el juny de 1956 amb excel·lent, Premi Extraordinari i Accèssit a "Premio Nacional Fin

de Carrera". Aleshores pocs estudiants elegien Físiques i els seus companys, durant tota la carrera, foren Lluís Bel, Antoni Arranz, Josep Manuel Hervada i en Santcliment. La secció de Físiques ocupava un petit tros de l'últim pis del pati de lletres de l'edifici de la plaça Universitat i la investigació era inexistent. Durant els estius de quart i de cinquè va fer les "Milicias Universitarias" a Castillejos com a "Ingeniero de Transmisiones" i obtingué el núm. 1 de la seva promoció.

En acabar la carrera va romandre des del dia 01-10-1956 fins el 31-01-1957 a Barcelona com a ajudant de classes pràctiques del professor Jesús Tharrats, que era catedràtic de Física Matemàtica. El dia 01-02-1957 va entrar com a becari, amb un sou de 2.000 ptes/mes, a la "Junta de Energía Nuclear (JEN)", avui CIEMAT. El president de la JEN, José María Otero Navascués, i el director de la divisió de física, prof. Carlos Sánchez del Río, volien formar un grup de física teòrica i varen oferir beques als millors estudiants que havien acabat la carrera: Fernando Agulló (U. Complutense de Madrid), Alberto Galindo (U. de Saragossa), José Lozano (Químic, U. de València) i Pere Pascual (U. de Barcelona). En Lozano ho va deixar als pocs mesos per dedicar-se a fusió nuclear i en Agulló ho deixà al cap d'un any per dedicar-se a estat sòlid, després va guanyar la plaça de catedràtic a la Universitat Autònoma de Madrid.

En la JEN l'únic que sabia alguna cosa de física teòrica era en Ramon Ortiz, persona afable, desenganyada i que es passava el dia fent traduccions de llibres. Poc després s'incorporà al grup, com a líder, Luis María Garrido Arilla, provinent de la Universitat de Harvard on deia que havia fet el doctorat amb el Premi Nobel Julian Schwinger, la qual cosa, posteriorment, resultà ser falsa, però li va servir per obtenir el doctorat a Madrid i posteriorment ser designat catedràtic de Física Matemàtica de la Universitat de Saragossa. Era un membre conspicu de l'Opus Dei, mai ens hi vàrem entendre massa i els seus coneixements eren molt limitats.

Poc temps després d'arribar a Madrid, va acabar el servei militar com a "Alferez de Complemento" en la Caserna de "Retamares de la División Acorazada" a Madrid.

Mentre feia la tesi doctoral va estar en el curs 1959-60 donant classes de Física General a la Universitat Complutense de Madrid, i un dels seus estudiants era Javier Solana Madariaga, que després fou ministre de "Cultura", "Educación y Ciencia" i de "Asuntos Exteriores" i, posteriorment, Secretari General de la OTAN.

La seva tesi va ser llegida el mes d'abril de 1960 a la Universitat de Saragossa, ja que el director teòric era el professor Garrido, i malgrat que era molt dolenta obtingué com totes "Sobresaliente Cum Laude".

Des del dia 01-02-1961 al 30-10-1962 va estar en el "Enrico Fermi Institute for Nuclear Studies" de la Chicago University, els primers deu mesos com a becari de la IAEA (International Agency of Atomic Energy) i l'any restant com a "Research Associate" de dita Universitat. El seu mestre allà va ser el gran físic Yoichiro Nambu. En acabar l'estada a Chicago tingué l'oportunitat d'anar a la Universitat de Boulder (Colorado) però va decidir tornar a Espanya.

Va romandre a la JEN fins a finals de 1963, quan fou nomenat catedràtic d'Universitat. La seva trajectòria acadèmica fou:

- 1.- *Catedràtic, per oposició, de Física Matemàtica a la Universitat de València, del 17-12-1963 fins al 30-06-1971.*
- 2.- *Catedràtic, per concurs de trasllat, de Mecànica Teòrica de la Universitat de Barcelona, del 01-07-1971 al 30-06-1982.*
- 3.- *Catedràtic, per concurs de trasllat, de Física General de la Universitat de Barcelona, del 01-07-1982 fins al 31-12-1984.*

4.- *Catedràtic de Física Teòrica de la Universitat de Barcelona, del 01-01-1985 fins la seva jubilació.*

Entre 1964 i 1986 feu deu sojorns, com a "Visiting Scientist" i "Fellow Correspondant", al CERN (Ginebra) per un total de 25 mesos; dos sojorns a la Universitat de Luminy (Marsella), la primera de tres mesos, el 1981, contractat pel CNRS (Conseil National pour la Recherche Scientifique) i la segona de dos mesos, en 1983, com a "Professeur Associé". A la tardor de 1977 impartí un curs sobre teoria electrofeble a la Universitat de Trondheim (Noruega).

Altres dades professionals d'interès són:

- *De juliol de 1968 a juny de 1983 fou membre del "ECFA (European Committee for Future Accelerators) Restricted".*
- *Director del GIFT (Grupo Interuniversitario de Física Teórica) d'abril de 1970 a juny de 1974. Fou un dels creadors d'aquest grup en 1968.*
- *Membre numerari de la "Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona" des del mes de març de 1975.*
- *Membre corresponent de la "Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales" des de març de 1981.*
- *Coordinador del "Programa Movilizador de la Física de Altas Energías" des de la seva creació, el mes de març de 1984, fins a desembre de 1988.*
- *Des de maig de 1986 fins a juliol de 1992 membre del CODEST (Committee for the European Development of Science and Thecnology), comitè consultiu general de la Comissió de la Comunitat Europea.*
- *Membre del Consell Assessor de la revista "España Económica" des d'abril de 1988 fins a 1992.*
- *Des el dia 01-10-1988 fins al 30-11-1993, Assessor Científic del "Secretario de Estado de Universidades e Investigación".*
- *En octubre de 1989 va presidir el "Panel Científico" nomenat pel ministre de "Educación y Ciencia" per proposar els criteris i els mecanismes per l'avaluació de l'activitat investigadora de tot el professorat universitari. Després com a "Coordinador General" nomenat per la CNEAI (Comisión Nacional Evaluadora de la Actividad Investigadora) muntà tot el mecanisme d'avaluació romanent en el càrrec fins el 30-11-1993. A partir d'aquest moment solament quedà com a membre de la CNEAI, fins el mes d'octubre de 1995.*
- *Des de juliol de 1992 és "Consultor Científico de Iberdrola S.A.", organitzant com a tal el "Premio Iberdrola" i el "Programa de Profesores Visitantes Iberdrola".*
- *Al gener de 1994 fou nomenat pel Claustre de la Universitat de Barcelona membre del Comitè Acadèmic.*
- *De març de 1994 a març de 1997 fou Director del Departament d'Estructura i Constituents de la Matèria de la Universitat de Barcelona.*
- *En l'any 1995 crea el "Centro de Física de Benasque" en el que tenia lloc anualment una reunió de físics de tot el món per discutir problemes de recerca dels seus camps de treball.*
- *El 15-07-1999 es crea la "Fundación Centro de Ciencias de Benasque" de la que n'era el Director Gerent. Al 2007 el patronat accepta nous membres (MEC, MICINN i el CSIC) que van promoure la construcció d'un nou edifici i van anomenar "Centro de Ciencias de Benasque Pedro Pascual". No el va veure construït ja que va morir a*

20-10-2006, els arquitectes foren la seva filla Isabel Pascual i Pellicer i el seu gendre Bernat Fernandez i Navarro, el seu fill Jordi Participà en la conceptualització energètica.

Entre les distincions més importants figuren les següents:

- *"Medalla de la Real Sociedad Española de Física al Mérito Investigador" 1973.*
- *"Premio Nacional Santiago Ramón y Cajal para la Investigación Científica" 1985. Compartit amb Alberto Galindo. Concedit el 28-05-1986 i donat per SSMM els Reis en el Palau d'Orient el 12-01-1987.*
- *"Medalla Narcís Montoriol al Mèrit Científic i Tecnològic" de la Generalitat de Catalunya, concedit el 18-12-1986 i donat pel President de la Generalitat el 04-02-1987.*
- *En el número del 05-01-1987, la revista "Cambio 16" el va nomenar "Científico del año", juntament amb Manuel Aguilar.*
- *El 19-02-1987 la Universitat de València el va nomenar "Doctor Honoris Causa" i la cerimònia d'investidura tingué lloc el 12-06-1987.*
- *El 24-06-1995 li varen concedir la "Gran Cruz de la Orden Civil de Alfonso X El Sabio".*
- *En el dia 01-10-1996 li concediren la Medalla d'Honor de la Fundació Catalana per la Recerca, que li fou entregada en el Palau de la Generalitat, per el President Jordi Pujol.*
- *A novembre de 1996 fou nomenat soci d'Honor del Claustre de Doctors de la Universitat de Barcelona.*
- *També a 1996 li concediren la Insignia de Ouro da Universidade a Santiago de Compostela.*

Al llarg de la seva vida acadèmica ha dirigit 19 tesines de llicenciatura i 12 tesis doctorals, i ha publicat 110 treballs d'investigació sobre teoria quàntica de camps i de partícules fonamentals i 34 treballs de divulgació o sobre temes científics. Els llibres més importants són:

- *A. Galindo i P. Pascual "Mecánica Cuántica". Ed. Alhambra. Pàgines XV + 749. Madrid 1978.*
- *P. Pascual i R. Tarrach "Q.C.D.: Renormalization for the Practitioner". Lectures Notes in Physics, num. 194. Springer Verlag. Pàgines 277. Berlín 1984.*
- *A. Galindo i P. Pascual "Problemas de Mecánica Cuántica". Ed. Eudema. Pàgines 615. Madrid 1989.*
- *A. Galindo i P. Pascual "Mecánica Cuántica". Ed. Eudema. Vol I pàgines 501, Vol. II pàgines 441. Madrid 1989. Hi ha una traducció a l'anglès: "Quantum Mechanics". Springer Verlag. Vol I pàgines XVI + 417. Vol II pàgines XVI + 374. Berlín 1990. D'aquesta edició existeix una còpia pirata impresa en el Sudest d'Assia. La casa Nichola Zanichelli, de Milà, té comprats els drets de traducció a l'italià.*

Els darrers anys de la seva vida els dedicà a l'estudi dels avantpassats de les famílies dels Pascual i dels Pellicer. Morí a les 15:00 del 29-10-2006 a Barcelona, al carrer Negrevernís on vivia, envoltat de la seva esposa i fills.